

# Кримське ханство

8 клас, Історія України, тема 10, Хорькова Л.В., КЗШ  
№114

## Знати та вміти

- яким було політичне життя Кримського ханства;
- визначати особливості економічного розвитку Криму;
- розповідати про зовнішню політику кримських правителів;
- пояснювати поняття і терміни «курултай», «Гірей», «бей», «диван», «муфтій».

- Із колишньої Золотої Орди вціліло лише Кримське ханство - менше половини території Кримського півострова.
- Ряд населених пунктів і територій входили до складу Османської імперії - як окрема адміністративна одиниця із центром у місті Кафі.
- В усіх фортецях - турецькі гарнізони.
- У Стамбулі заручниками були декілька синів і братів хана.
- Турецький султан підтримував політичну роздробленість на півострові.
- Як халіф він очолював мусульманське духовенство Криму та забезпечував йому повну незалежність від ханської влади

**Політичне життя у XVII ст.**

- За формою державного правління - **станово-представницька обмежена монархія**.
- **Хан**, мав широкі повноваження, був головою виконавчої та судової влади.
- Хана із династії Гіреїв обирала татарська знать на з'їзді — **курултаї** (Вирішальне слово - турецькому султану).
- Усього Кримським ханством правили 47 ханів, лише десятеро померли своєю смертю.
- За державним устроєм - **децентралізована держава**, поділеною на сім **бейликів**, очолюваних могутніми беями — головами найбільш знатних родів.
- **Беї** мали свої війська й органи влади.
- Влада хана обмежувалася **диваном** — державною радою з найвищих осіб ханства, та **муфтієм** — головою кримських мусульман.

## Система влади у Кримському ханстві

- **Заняття населення залежало від природних умов півострова.**
- **Південний берег Криму:** садівництво та виноградарство(50 сортів винограду).
- Рибальство, тваринництво, городництво, вирощування тютюну.
- **Степовий Крим:** землеробство, забезпечуючи зерном весь Кримський півострів.
- Розведення коней і овець.

**Соціально-економічний розвиток**

- Зростання міст.
- Найбільше місто - був **Бахчисарай**, що з 1532 р. став столицею ханства.
- Міста були центрами ремесла й торгівлі.
- Тут продавали пшеницю, вино, продукти тваринництва, рибу, ремісничі вироби. Предметом торгівлі був і «живий товар» — раби. Найбільший невільничий ринок існував у Кафі.

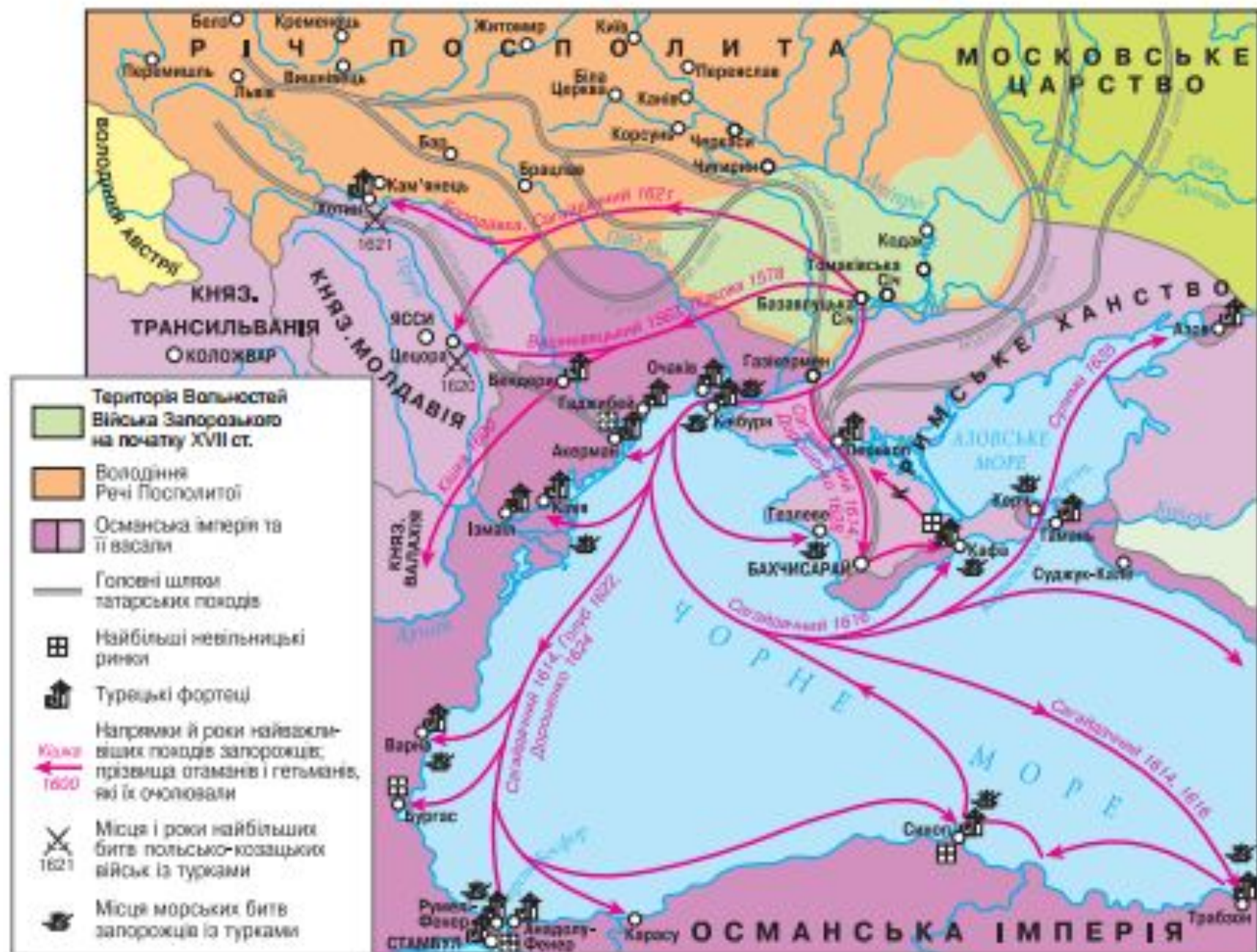
**Міста**

- Усе населення півострова поділялося на чотири мілети — національно-релігійні громади:
- мусульманську,
- грецьку (православну),
- іудейську,
- вірменську.
- Члени громад жили в окремих селищах і кварталах міст.
- Усіма правами в державі користувалися лише мусульмани, що були найчисленнішою громадою. Лише вони несли військову повинність і мали за це податкові та інші пільги.

## Релігія

- Населення півострова - прості вільні люди.
- Кріпацтва не існувало.
- Земля - у володінні селянських громад, знаті та хана.
- Хан, розподіляючи землі серед місцевої знаті, не зачіпав володіння громад. Ліси та пасовища вважалися спільною власністю;
- Селяни були зобов'язані відпрацьовувати тиждень на рік на бея, мурзу та хана і сплачувати десятину — своєрідний податок, який призначався на загальнодержавні потреби.

## Права людей



- Кримське ханство - у васальній залежності від Османської імперії.
- Зовнішня політика відповідала інтересам турецького султана.
- Кримське ханство вважало противником Московську державу, тому неодноразово вступало в політичні союзи з Польщею проти Московії.
- Кримські хани регулярно здійснювали походи на землі Московії.
- Московські царі відправляли послів до Бахчисарая з викупом, одночасно не припиняючи спроб відвоювати вихід до південних морів.

## **Зовнішня політика Кримського ханства**

- Північний сусід ханства;
- До Річ Посполитої входили українські землі;
- Кордон проходив через Степ, де кочували ногайські орди;
- Південноукраїнські землі - незаселене Дике Поле;
- Від набігів ногайських орд і татар страждали українські землі;
- Худоба, майно та самі люди ставали їхньою здобиччю;
- Лише в першій половині XVII ст. з українських земель татари забрали в рабство близько 300 тис. осіб.
- Їх продавали на невільничих ринках Кафи і Гезлеве, вивозили до Османської імперії та інших країн.

**Відносини з Річ Посполитою**

- Оскільки влада Речі Посполитої не могла забезпечити захист
- населення України, це завдання взяли на себе козаки. Однак вони не обмежувалися захистом, а й самі здійснювали походи до татар-ських і турецьких володінь, також захоплюючи численних бранців.

- Кримське ханство — татарська феодальна держава в Криму, що у своєрідній формі поєднувала елементи родоплемінного народовладдя і східної монархії.
- Кримське ханство за весь період свого існування ніколи не жило самотійним життям:
- У XVI—XVII ст. воно було васальною державою Османської імперії, інтереси та плани якої знаходили відображення в його політиці.
- Кримське ханство мало досить численну напівкочову складову свого населення, що була рушійною силою набігів татар на сусідні країни.

## Висновки

**Домашнє завдання, параграф 10**